

Směnky a náhrada škody

Řídí-li se promlčení směnečných závazků (v rozsahu neupraveném směnečným zákonem) občanským zákoníkem, řídí se tímž právním předpisem (občanským zákoníkem) i nárok na náhradu škodu.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 29 Cdo 2678/2015, ze dne 27.4.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce Yarona Worldwide Inc., se sídlem v B., zastoupeného JUDr. R.Ch., advokátem, se sídlem v D., proti žalované Československé obchodní bance, a. s., se sídlem v P., o zaplacení částky 6.415.531,- Kč s příslušenstvím, vedené u Krajského soudu v Hradci Králové pod sp. zn. 37 Cm 129/2008, o dovolání žalobce proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 22. ledna 2015, č. j. 5 Cmo 220/2013-250, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 22. ledna 2015, č. j. 5 Cmo 220/2013-250, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobou došlou Krajskému soudu v Hradci Králové dne 29. září 2008 se původní žalobkyně (H A C A R a. s.) domáhala vůči žalované (Československé obchodní bance, a. s.) zaplacení částky 6.415.531,- Kč z titulu náhrady škody, a to na základě žalobních tvrzení, podle nichž:

- 1) Původní žalobkyně avalovala cizí směnku vystavenou dne 10. června 1997 společností MELODIA, spol. s r. o. (dále jen „výstavce“) na její vlastní řad, znějící na částku 10.000.000,- Kč, splatnou 28. listopadu 1997, kterou akceptovala společnost LIDL MUSIC, spol. s r. o. (dále jen „příjemce“) a která byla indosována na společnost BANKA HANÁ, a. s. (dále jen „banka“).
- 2) Banka byla povinna předložit směnku k placení (čl. I. § 38 zákona č. [191/1950](#) Sb., zákona směnečného a šekového - dále jen „směnečný zákon“) příjemci (případně sama sobě jako domiciliátovi) k placení; tuto povinnost porušila.
- 3) Příjemce byl v době splatnosti směnky „bonitní společností“.
- 4) Banka směnku vůči příjemci uplatnila až v prosinci 1998 a nereagovala na jeho nabídku platit na směnku v měsíčních splátkách po 80.000,- Kč; tím porušila povinnost určenou ustanovením § 415 zákona č. [40/1964](#) Sb., občanského zákoníku (dále jen „obč. zák.“).
- 5) Uplatnila-li by banka vůči příjemci směnku včas, mohla by obdržet od tohoto dlužníka na úhradu směnky plnění velkého rozsahu a dluh, který musela zaplatit původní žalobkyně, by byl o poznání nižší a původní žalobkyni by nevznikla škoda spočívající v úhradě směnečného dluhu.
- 6) Banka porušila povinnost plynoucí z ustanovení čl. I. § 45 směnečného zákona, když neinformovala původní žalobkyni (jako rukojmí za výstavce) o odepření placení a zprávu v tomto smyslu doručila původní žalobkyni s více než ročním odstupem.
- 7) Za rok, o který původní žalobkyně obdržela zprávu o „dishonoraci“ směnky později, se ekonomická situace výstavce a příjemce výrazně zhoršila; obdržela-li by původní žalobkyně tuto zprávu včas, podnikla by opatření, v jejichž důsledku by směnečný dluh zaplatili výstavce a příjemce.
- 8) Krajský soud v Brně směnečným platebním rozkazem ze dne 29. ledna 1999, č. j. 5 Sm 732/98-35, uložil výstavci, příjemci a původní žalobkyni zaplatit bance částku 4.500.000,- Kč s 6% úrokem od 22. října 1998 do zaplacení, částku 452.937,12 Kč jako 6% úrok z již zaplacené části směnečné jistiny za období od 29. listopadu 1997 do 24. listopadu 1998, směnečnou odměnu 15.000,- Kč a náklady řízení 219.518,- Kč. K námitkám příjemce a původní žalobkyně Krajský soud v Brně rozsudkem ze dne 17. srpna 2001, č. j. 5 Cm 73/99-106, ponechal směnečný platební rozkaz ve vztahu k těmto žalovaným v

platnosti. Vrchní soud v Olomouci k odvolání původní žalobkyně rozsudkem ze dne 27. června 2006, č. j. 7 Cmo 477/2004-245, potvrdil [ve vztahu mezi právní nástupkyní banky (AB - CREDIT a. s.) a původní žalobkyní] rozsudek soudu prvního stupně.

9) Původní žalobkyně zaplatila (na základě shora uvedených vykonatelných rozhodnutí) společnosti AB - CREDIT a. s. částku 6.415.531,- Kč, a to ve třech splátkách (dne 27. září 2006 částku 2.000.000,- Kč, dne 30. října 2006 částku 350.000,- Kč a dne 23. listopadu 2006 částku 4.065.551,- Kč). Nebýt (výše konkretizovaného) porušení povinností bankou, nebyla by původní žalobkyně povinna zaplatit směnečný dluh a nevznikla by jí škoda v podobě zmenšení jejího majetku způsobená provedenými platbami.

10) Žalovaná je právní nástupkyní banky.

Krajský soud v Hradci Králové rozsudkem ze dne 7. dubna 2010, č. j. 37 Cm 129/2008-101 - odkazuje na ustanovení § 398 zákona č. [513/1991](#) Sb., obchodního zákoníku (dále jen „obch. zák.“) - žalobu zamítl, maje za důvodnou námitku promlčení vznesenou žalovanou. Objektivní desetiletá promlčecí doba totiž uplynula [při porušení povinnosti, kterého se původní žalobkyně dovolávala (28. listopadu 1997)] dnem 28. listopadu 2007 a žaloba byla podána 29. září 2008.

Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 22. ledna 2015, č. j. 5 Cmo 220/2013-250, k odvolání původní žalobkyně [poté, co soud prvního stupně usnesením ze dne 7. února 2013, č. j. 37 Cm 129/2008-173 a odvolací soud usnesením ze dne 5. listopadu 2013, č. j. 5 Cmo 220/2013-220, rozhodl o procesním nástupnictví na straně původní žalobkyně (a žalobcem se stal subjekt - Yarona Worldwide Inc.)] rozsudek soudu prvního stupně jakožto věcně správný potvrdil.

Odvolací soud shodně se soudem prvního stupně uzavřel, že v dané věci jde o spor mezi osobami (respektive jejich právními předchůdci) „vymezenými“ v ustanovení § 261 odst. 1 obch. zák. Byť je „nárokována“ náhrada škoda vycházející z úpravy občanského zákoníku, řídí se její promlčení zákoníkem obchodním. „Pokud je nárok konstruován na pozadí tvrzeného porušení povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám, tedy počínat si obezřetně, přičemž konkrétně mělo porušení povinnosti spočívat v tom, že nárok ze směnky nebyl po akceptantovi vymáhán ihned, tedy při splatnosti směnky, je evidentní, že byla-li směnka bez protestu splatná dne 28. listopadu 1997, přičemž žaloba na náhradu škody byla podána dne 29. září 2008, je nárok podle ustanovení § 398 obch. zák. promlčen“.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, namítaje, že „závisí na vyřešení otázky hmotného práva, která v rozhodovací praxi dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, a to, zda se v případě, že došlo ke vzniku škody porušením ustanovení čl. I. § 38 a § 45 směnečného zákona a obecné prevenční povinnosti zakotvené v § 415 obč. zák., posuzuje promlčení práva na náhradu škody podle ustanovení občanského zákoníku nebo podle zákoníku obchodního“.

Dovolatel rekapituluje skutkové okolnosti daného případu a zdůrazňuje, že původní žalobkyně zaplatila věřiteli (AB - CREDIT a. s.) směnečný dluh ve třech splátkách (dne 27. září 2006 částku 2.000.000,- Kč, dne 30. října 2006 částku 350.000,- Kč a dne 24. listopadu 2006 částku 4.065.551,- Kč). O uskutečnění úhrad se dověděla z bankovních výpisů ve dnech 1. října 2006, 1. listopadu 2006 a 1. prosince 2006. Subjektivní promlčecí lhůta tak počala běžet ohledně částky 2.000.000,- Kč dne 2. října 2006, ohledně částky 350.000,- Kč dne 2. listopadu 2006 a ohledně částky 4.065.551,- Kč dne 2. prosince 2006; její běh skončil dne 1. října, dne 1. listopadu a dne 1. prosince 2008. Objektivní (tříletá) promlčecí doba začala běžet od okamžiku, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla (v souzené věci ode dne, kdy byly úhrady směnečného dluhu připsány na účet majitele směnky - 27. září 2006, 30. října 2006 a 24. listopadu 2006) a její běh skončil 27. září 2009, 30. října 2009 a 24. listopadu 2009). Podala-li původní žalobkyně žalobu dne 29. září 2008, podala ji včas a její právo na náhradu škody nemůže být promlčeno.

Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozhodnutí soudů nižších stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Žalovaná navrhuje, aby Nejvyšší soud dovolání zamítl.

Rozhodné znění občanského soudního řádu pro dovolací řízení (do 31. prosince 2013) se podává z bodu 2., části první, článku II. zákona č. [293/2013](#) Sb., kterým se mění zákon č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

Dovolání žalobce je přípustné podle ustanovení § 237 zákona č. [99/1963](#) Sb., občanského soudního řádu (dále jen „o. s. ř.“), a to k řešení otázky dovoláním otevřené a v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu v daných souvislostech dosud beze zbytku nevyřešené, týkající se promlčení práva na náhradu škody.

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení čl. I. § 38 odst. 1 směnečného zákona směnku splatnou v určitý den nebo v určitý čas po datu vystavení nebo po viděné musí majitel předložit k placení v den platební nebo v jeden ze dvou následujících pracovních dní.

Podle ustanovení čl. I. § 45 směnečného zákona majitel musí dát zprávu o odepřeném přijetí nebo o odepřeném zaplacení svému indosantu a výstavci do čtyř pracovních dní následujících po dni protestu nebo při doložce „bez útrat“ po dni předložení. Každý indosant musí do dvou pracovních dní poté, kdy dostal zprávu, vyrozumět svého indosanta o zprávě, kterou dostal, a sdělit mu jména a adresy těch, kdož před tím podali zprávu, a tak po řadě až k výstavci. Lhůty běží od přijetí předchozí zprávy (odstavec 1). Dává-li se podle předchozího odstavce zpráva osobě, jež se na směnce podepsala, musí být ve stejné lhůtě podána stejná zpráva jejímu směnečnému rukojmímu (odstavec 2). Kdo je povinen dát zprávu, musí dokázat, že ji dal v předepsané lhůtě. Lhůta je dodržena, byla-li během lhůty podána poštovní zásilka obsahující zprávu (odstavec 5). Kdo nepodá zprávu včas, neztrácí svá práva; odpovídá za škodu, která snad byla jeho nedbalostí způsobena, avšak jen do výše směnečného peníze (odstavec 6).

Podle ustanovení § 415 obč. zák. každý je povinen počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví, na majetku, na přírodě a životním prostředí.

Podle ustanovení § 106 obč. zák. právo na náhradu škody se promlčí za dva roky ode dne, kdy se poškozený dozví o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá (odstavec 1). Nejpozději se právo na náhradu škody promlčí za tři roky, a jde-li o škodu způsobenou úmyslně, za deset let ode dne, kdy došlo k události, z níž škoda vznikla; to neplatí, jde-li o škodu na zdraví (odstavec 2).

Podle ustanovení § 397 obch. zák., nestanoví-li zákon pro jednotlivá práva jinak, činí promlčecí doba čtyři roky.

Podle ustanovení § 398 obch. zák. u práva na náhradu škody běží promlčecí doba ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím 10 let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti.

Nejvyšší soud v prvé řadě předesílá, že soudy nižších stupňů se nijak nezabývaly otázkou, zda žalovaná (její předchůdkyně – banka) porušila právní povinnost (a jakou), zda (a kdy) žalobci (jeho

předchůdkyni) vznikla škoda (a v čem spočívala) a zda je dána příčinná souvislost mezi porušením právní povinnosti a vznikem škody. Svě rozhodnutí založily (jen) na těchto závěrech: a) promlčení žalobcem tvrzeného práva se řídí obchodním zákoníkem [vzhledem k tomu, že jde o spor mezi osobami vymezenými v ustanovení § 261 odst. 1 obch. zák. (respektive mezi „jejich právními předchůdci, nacházejícími se v daném právním režimu“)] a b) vzhledem k datu splatnosti směnky (28. listopadu 1997, k němuž žalobce vázal porušení povinnosti žalovanou) a k datu podání žaloby (29. září 2008) je „nárok“ promlčen (§ 398 obch. zák.).

Dále Nejvyšší soud zdůrazňuje, že žalobcem tvrzené právo na náhradu škody se řídí ustanoveními § 415 a § 420 obč. zák. (k tomu srov. např. důvody rozsudku Nejvyššího soudu ze dne 11. října 2006, sp. zn. 29 Odo 1166/2004, uveřejněného pod číslem 82/2007); užití ustanovení § 373 obch. zák. (ve spojení s ustanovením § 757 obch. zák.) je vyloučeno již tím, že v poměrech dané věci nejde o (tvrzené) porušení závazku v obchodních vztazích, ani o porušení povinností stanovených obchodním zákoníkem, nýbrž o (žalobcem tvrzené) porušení povinností určených směnečným zákonem (respektive o porušení obecné prevenční povinnosti).

Zbývá posoudit, zda se promlčení tohoto práva řídí občanským zákoníkem nebo obchodním zákoníkem.

Směnečný zákon upravuje (jen) délky promlčecích dob (přímých a postižních) práv ze směnky (v čl. I. § 70) a přerušení a stavení promlčecích dob (v čl. I. § 71 a č. III. § 5).

Jakkoli směnka může plnit různé funkce a může se vztahovat k obecným pohledávkám z občanskoprávních i z obchodních vztahů, nelze pro účely řešení shora uvedené otázky vyjít z povahy „kauzálního vztahu“, jelikož informace v tomto směru mají zpravidla jen původní účastníci směnečného vztahu (zejména remitent) a další majitelé směnku nabývají (mohou nabýt), aniž by jim bylo cokoli známo o důvodech jejího vystavení. Pro směnečné závazky se proto uplatní právní úprava mající nejvíce obecnou povahu. Směnečné obligace je proto nutné v samém základu považovat za občanskoprávní (srov. v literatuře Kovařík, Z. Zákon směnečný a šekový. Komentář. 6. dopl. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, str. 253-254). V judikatuře k obecné možnosti aplikace jednotlivých ustanovení občanského zákoníku na otázky směnečným zákonem neřešené srov. např. rozsudky Nejvyššího soudu ze dne 1. března 2006, sp. zn. 29 Odo 827/2004, ze dne 2. prosince 2010, sp. zn. 20 Cdo 436/2009 a ze dne 28. srpna 2008, sp. zn. 29 Odo 1141/2006, uveřejněné pod čísly 19/2007, 103/2011 a 77/2009 Sbírkou soudních rozhodnutí a stanovisek.

Shora uvedený závěr se přitom prosadí i v poměrech projednávané věci, byť předmětem řízení není nárok ze směnky, nýbrž nárok, jenž měl vzniknout (dle tvrzení žalobce) porušením povinností určených směnečným zákonem (respektive porušením obecné prevenční povinnosti). Řídí-li se totiž promlčení směnečných závazků (v rozsahu neupraveném směnečným zákonem) občanským zákoníkem [jinými slovy, nelze-li promlčení směnečných závazků posuzovat podle obchodního zákoníku (jeho užití nepřipadá v úvahu ani s odkazem na ustanovení § 261 obch. zák.)], řídí se tímž právním předpisem (občanským zákoníkem) i (v řízení uplatněný) nárok na náhradu škodu. Opačný závěr by pak ve svých důsledcích vedl k (nepřijatelné) nejistotě o tom, jakým právním předpisem se promlčení takového nároku na náhradu škody bude řídit (nepoužitelnost kritérií určených ustanovením § 261 obch. zák. je vzhledem k možným změnám v subjektech směnečných závazků, zejména v osobě majitele směnky, evidentní).

Jde-li o počátek běhu objektivní promlčecí doby práva na náhradu škody, není pochyb o tom, že ustanovení § 106 odst. 2 obč. zák. jej váže k události, z níž škoda vznikla. Tato škodní událost zahrnuje nejen porušení právní povinnosti – protiprávní úkon či zákonem zvlášť kvalifikovanou událost, nýbrž i vznik škody samotné (srov. rozsudek bývalého Nejvyššího soudu ČR ze dne 31.

května 1990, sp. zn. 1 Cz 20/90, jakož i důvody rozsudků Nejvyššího soudu ze dne 28. srpna 2003, sp. zn. 25 Cdo 325/2002, ze dne 23. srpna 2007, sp. zn. 25 Cdo 2507/2005 a ze dne 30. června 2014, sp. zn. 29 Cdo 2735/2012, uveřejněných pod čísly 46/2004, 38/2008 a 103/2014 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Kdyby se totiž škodní událost měla ztotožnit pouze s protiprávním úkonem či událostí vyvolávající škodu (protiprávním stavem), mohla by promlčecí doba začít běžet dříve, než vznikla škoda (škoda by mohla vzniknout až po uplynutí objektivní promlčecí doby nebo by nemusela vzniknout vůbec); takový výklad je nepřijatelný.

Jelikož právní posouzení věci odvolacím soudem není správné, Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení (§ 243e odst. 1 a 2 o. s. ř.).

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výděлку \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)